VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalous

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026-2029

KATI JUSSILA, FINANSSINEUVOS,
YKSIKÖNPÄÄLLIKKÖ
VALTIOVARAINVALIOKUNTA
16.5.2025

Kuntatalouden tilanne keväällä 2025

- Kuntataloudessa siirryttiin vuonna 2024 uuteen normaaliin 2020-luvun alun poikkeuksellisten vuosien jälkeen
  - Vuosina 2020–2023 kuntatalouteen vaikuttivat erilaiset kertaluonteiset tekijät (mm. koronatuet ja omaisuuden myynnit) sekä ajoitukselliset tekijät (mm. sote-uudistukseen liittyvä ns. verohäntä)
- Vuonna 2024 kuntatalouden tilanne heikkeni ennakoidusti, johtuen erityisesti sote-uudistukseen liittyvien kertaluonteisten erien poistumisesta, mikä näkyi pääosin verotulojen ja valtionosuuksien vähenemisenä
  - Kuntatalouden yhteenlaskettu vuosikate heikkeni edellisvuodesta noin 1 mrd. eurolla 3,5 mrd. euroon. Tilikauden tulos heikkeni 0,65 mrd. euroa, mutta säilyi 1,1 mrd. euroa positiivisena
    - Tilikauden tulosta vahvistivat kuitenkin eräiden suurten kaupunkien satunnaiset tuotot
  - Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa mittaava toiminnan ja investointien rahavirta kääntyi 0,45 mrd. euroa negatiiviseksi, mikä vaikutti osaltaan siihen, että lainamäärä kasvoi 0,73 mrd. eurolla 20,6 mrd. euroon.
  - Kuntatalous ei kuitenkaan heikentynyt niin paljon kuin vielä syksyn 2024 kuntatalousohjelman yhteydessä ennakoitiin
    - Ennakoitua parempaa tulosta selittää mm. toimintakulujen erittäin maltillinen kasvu (1,1 %) sekä verotulojen ennakoitua perempi kehitys
  - Taloustilanne säilyi myös kuntakohtaisesti tarkasteltuna kohtalaisen hyvänä. Negatiivisen vuosikatteen kuntia oli vuonna 2024 vain 11, kun vuonna 2023 niitä oli 15. Vuosikatteet kuitenkin heikkenivät kaikissa kuntakoko-ryhmissä.
    - Erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien arviointimenettely käynnistettäisiin vuoden 2024 tilinpäätösarvioiden mukaan mahdollisesti 1–4 kunnassa. Lopullinen määrä varmistuu myöhemmin keväällä lopullisten tilinpäätösten valmistuttua.

Keskeiset kuntatalouteen liittyvät linjaukset

- Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026-2029 sisältää useita kuntatalouteen vaikuttavia linjauksia:
  - Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnille aiheutuviin kustannuksiin varaudutaan osoittamalla valtion korvauksia yhteensä 150 milj. euroa vuosille 2027–2029
  - Peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään osana sopeutustoimia 75 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen
  - Peruspalvelujen valtionosuustehtäviin useita muutoksia, mutta hallitusohjelman ja voimassa olevan valtionosuuslain mukaisesti uusissa ja laajenevissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia
  - Suuri määrä veroperustemuutoksia, mutta hallitusohjelman mukaisesti muutosten vaikutukset kompensoidaan kunnille nettomääräisesti
  - Hallitusohjelmassa linjattujen uudistusten ja hankkeiden valmistelua jatketaan:
    - Kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2027 alussa.
    - Hallitus sitoutuu jatkamaan norminpurkua kuntien tehtäväkentästä. Tähän liittyen hallitus huomioi kuntien olosuhteiden erilaisuuden ja tukee ja kehittää kuntien järjestämisyhteistyön lisäämistä. Tämän tueksi kuntien tehtävien eriyttämisestä tuotetaan selvityksiä, joiden pohjalta voidaan luoda suuntaviivoja kuntien ja niiden tehtävien kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi.
    - Kiinteistöveron arvostamisuudistusta jatketaan. Päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käypiä arvoja. Tavoitteena on, että uudistus on kuitenkin kohtuullinen kiinteistöjen omistajille.

Kuntien valtionavut kehyskaudella 2026-2029*

	2025 TA	2026	2027	2028	2029
Laskennalliset valtionosuudet	**4 668**	**4 840**	**4 754**	**4 961**	**4 937**
VM	3 367	3 496	3 477	3 684**	3 660
OKM	1 302	1 344	1 276	1 277	1 277
- josta kuntayhtymät	1 084	1 093	1 089	1 089	1 089
Valtion korvaus kunnille veroperustemuutoksista aiheutuvista verotulojen menetyksistä	**541**	**571**	**631**	**673**	**718**
Valtionavustukset:	**496**	**466**	**447**	**473**	**390**
OM	0	0	12	0	12
VM	11	11	21	111***	51
OKM	208	183	205	206	206
MMM	4	9	9	9	9
LVM	30	31	31	31	31
TEM	193	190	132	90	55
STM	32	26	23	13	13
YM	17	17	14	13	13
Valtionavut yhteensä	**5 705**	**5 877**	**5 831**	**6 106**	**6 045**

* Luvut vuoden 2026 hintatasossa
** Muutosta selittää sote-uudistukseen liittyvien määräaikaisten vähennysten päättyminen vuonna 2027
*** Muutosta selittää sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnille aiheutuviin kustannuksiin varautuminen

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus 2026-2029

- Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on vuonna 2026 noin 3,5 mrd. euroa. Valtionosuus nousee kevään 2024 valtiontalouden kehyspäätökseen verrattuna noin 320 milj. euroa ja vuoden 2025 talousarvioon verrattuna noin 130 milj. euroa.
- Valtionosuutta kasvattavat vuonna 2026 valtionosuuden laskentatekijöiden muutokset, uudet ja laajenevat tehtävät, indeksikorotus sekä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus:
  - Väkiluvun kasvu ja erityisesti vieraskielisten määrän kasvu kasvattaa myös valtionosuutta, mutta on hyvä huomioida, että valtionosuuden kasvu kohdistuu kuntakohtaisesti epätasaisesti
  - Valtionosuustehtävien muutokset lisäävät valtionosuutta noin 100 milj. eurolla
  - Vuoden 2026 indeksikorotus (3,8 %) nostaa valtionosuuden tasoa noin 118 milj. euroa.
  - Kustannustenjaon tarkistus lisää valtionosuutta alustavasti noin 69 milj. eurolla
- Valtionosuutta laskevat hallitusohjelman mukainen indeksijarru ja valtionosuuteen tehtävät vähennykset:
  - Indeksikorotuksen 1 %-yksikköä vastaavan jarru pienentää valtionosuutta noin 31 milj. euroa
  - Kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkamiseen liittyen valtionosuuteen kohdistetaan noin 21,3 milj. euron vähennys (vuonna 2025 vähennys on 22,7 milj. euroa)
  - Osana julkisen talouden sopeutustoimia valtionosuutta vähennetään 75 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen

Valtionosuustehtävien muutokset 2026-2029

- Kevään 2025 kehyspäätökseen valtionosuuden tasossa on otettu huomioon kokonaan uusina tehtävämuutoksina:
  - Työnhakijan palveluprosessin keventäminen (Lisätoimet 2024)
  - Työttömyysturvaan liittyvän muistutusvelvoitteen kumoaminen (Lisätoimet 2024)
  - Kotihoidontuen Norjan malli (HO 2023)
- Lisäksi valtionosuuden tasossa on huomioitu jo vuoden 2025 talousarviossa huomioidut tehtävämuutokset (mm. oppimisen tuen uudistaminen ja yksityisen opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nosto)

Vuosina 2026-2029 voimaan tulevat valtionosuustehtävien muutokset (taso); euroa

	2025	2026	2027	2028	2029
Kolmen vuosiviikkotunnin lisääminen perusopetukseen (HO 2023)	8 583 000	20 600 000	20 600 000	20 600 000	20 600 000
Kuntien työllistämisvelvoitteen kumoaminen (57 vuotta täyttäneet työttömät työnhakijat) (HO2023)	-18 650 000	-20 800 000	-22 950 000	-22 950 000	-22 950 000
Esi- ja perusopetuksen tuen asiakirjat (Lisätoimet 2024)	-420 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Oppimisen tuen uudistaminen (HO 2023)	38 211 000	91 706 000	94 400 000	94 400 000	94 400 000
Yksityisen opetuksen järjestäjien kotikuntakorvauksen nosto 100 prosenttiin (HO 2023)	4 545 000	10 908 000	10 908 000	10 908 000	10 908 000
Työnhakijan palveluprosessin keventäminen (Lisätoimet 2024)	0	-2 900 000	-2 900 000	-2 900 000	-2 900 000
Työttömyysturvaan liittyvän muistutusvelvoitteen kumoaminen (Lisätoimet 2024)	0	- 400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Kotihoidontuen Norjan malli (HO 2023)	0	1 200 000	3 800 000	6 600 000	7 900 000
Kotoutumispalveluihin kuuluvan kielikoulutuksen saatavuus työpaikoilla (HO 2023)	0	0	2 000 000	2 000 000	2 000 000
Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten kokonaisuudistus (HO 2023)	0	0	-7 500 000	-7 500 000	-7 500 000
Yhteensä	**-**	**99 314 000**	**96 958 000**	**99 758 000**	**101 058 000**

Kuntiin kohdistuvia uusia toimia (OKM)

- Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennetaan 13,8 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen (valmistavan opetuksen jatkuminen tarvittaessa kahteen vuoteen).
- Kuntien aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitukseen kohdennetaan 7 milj. euron säästö ja toiminnan enimmäismaksuja korotetaan vastaavasti.
- EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille lukuvuosimaksut. Vähentää valtionosuusrahoitteisen koulutuksen määrärahatarvetta ammatillisessa koulutuksessa 10 milj. euroa v. 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lukien ja lukiokoulutuksessa 2 milj. euroa v. 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien. Kuntatalousvaikutusten arvioita täsmennetään valmistelun edetessä.
- Osana OKM:n hallinnonalan valtionavustussäästöjä kulttuurin ja liikuntatoimen rakentamisen investointiavustuksia vähennetään 4 milj. eurolla, josta noin puolet arvioidaan kohdistuvan kuntiin.

Valtion toimien yhteisvaikutus on jonkin verran kuntataloutta heikentävä

- Osana valtiontalouden sopeutustoimia peruspalvelujen valtionosuutta vähennetään 75 milj. euroa.
- Verotoimenpiteiden vaikutus kompensoidaan kunnille. (Kokonaisvaikutus neutraali.)
- Kokonaisuudessaan hallituskauden aikaiset päätökset vahvistavat kuntataloutta v. 2026-2029.

Kuntatalouden kehitysarvio vuosille 2025-2029

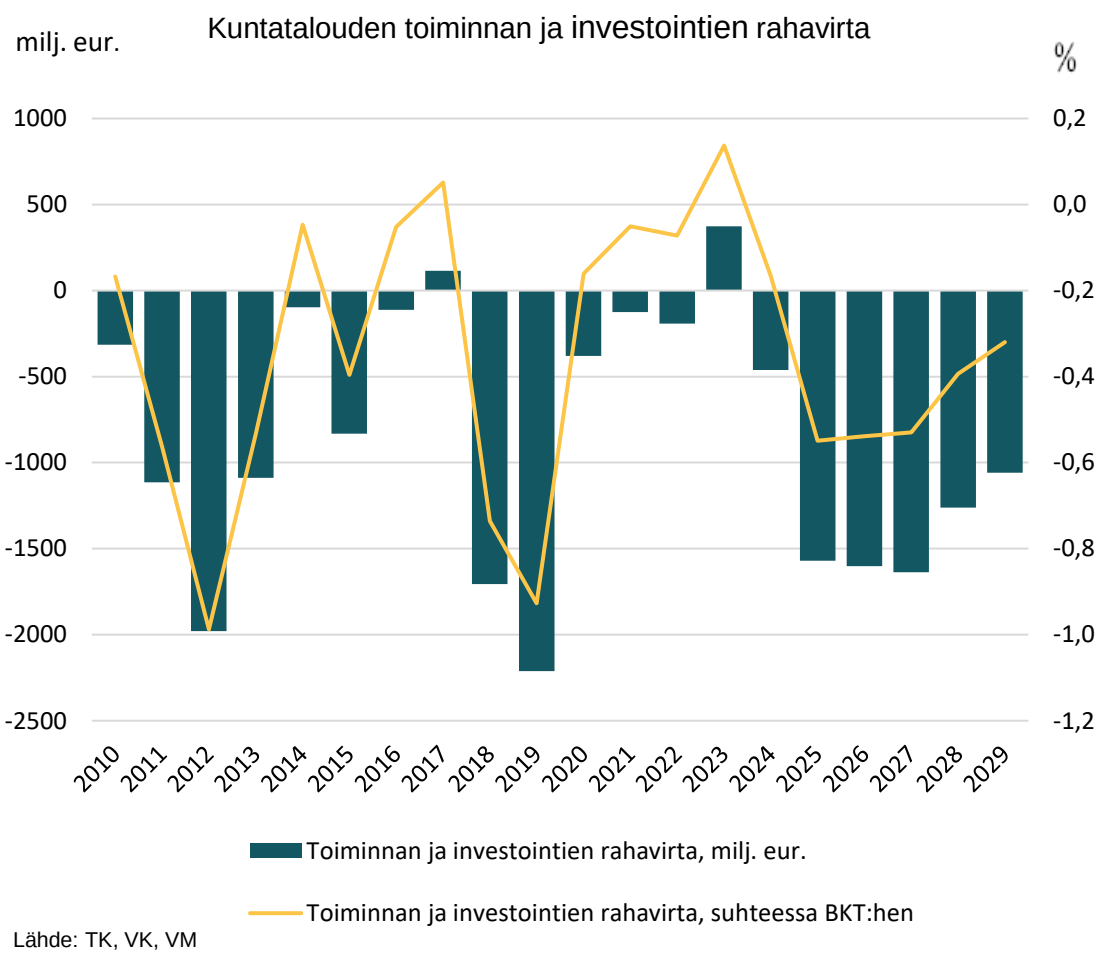

Lähde: TK, VK, VM

- Kuntatalouden kokonaiskuva on kohentunut hieman suhteessa syksyn 2024 ennusteeseen.
- Kuntatalouden vuosikatteen arvioidaan heikentyvän vuonna 2025 edelleen noin 0,6 mrd. eurolla. Vuosikatteen heikkeneminen jää kuitenkin väliaikaiseksi, sillä vuosikatteen arvioidaan vahvistuvan hieman jo vuosina 2026-2027 verotulojen kasvun piristyessä ja suhdanteen parantuessa.
- Kuntien talouspaineita lisäävät mm. palkkojen nousu, palveluverkon sopeutuspaineet, kasvaneet rahoitusvastuut työttömyydenhoidossa, kasvukeskusten investointipaineet sekä sote-kiinteistöjen lain mukaisen vuokra-ajan päättyminen.
- Painelaskelman perusteella vuosikatteet eivät riitä kehysvuosina nettoinvestointeihin. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta jää painelaskelmassa noin 1,6 mrd. euroa negatiiviseksi vuosina 2026–2027 ja pysyy senkin jälkeen yli 1 mrd. euroa negatiivisena. Samalla kuntatalouden lainakannan arvioidaan kasvavan kehyskauden aikana voimakkaasti (2024 n. 20,6 mrd. euroa → 2028 n. 28,5 mrd. euroa).
- Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino edellyttää kuntataloudessa pitkäjänteistä päätöksentekoa, yhä jatkuvia talouden tasapainottamistoimia tulevina vuosina sekä uusia palveluiden järjestämistapoja, joissa yhteistyö sekä kuntien että yksityisen sektorin välillä korostuu.

Lisätietoja:

- vm.fi/kuntatalousohjelma
  - Kuntatalousohjelma, esittelymateriaali sekä kuntakohtainen painelaskelma
- vm.fi/valtionosuuslaskelmia
  - Ennakollinen kuntien peruspalvelujen valtionosuuslaskelma vuodelle 2026
- vm.fi/valtion-talouden-kehykset
  - Julkisen talouden suunnitelma

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Lisätietoja

KATI.JUSSILA@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET